

Gemeente Raalte

**Quick-scan flora en fauna
De Wörmink te Mariënheem**

Documentatiepagina

Opdrachtgever(s): Gemeente Raalte

Titel rapport: Quick-scan flora en fauna De Wörmink te Mariënheem

Rapporttype: Eindrapportage

Rapportnummer: 209X00188.035121_1

Datum: 23 oktober 2007

Contactpersoon
opdrachtgever(s):

Projectteam BRO: Rob van Dijk

Trefwoorden: Flora- en faunawet, natuuronderzoek, effectbeschrijving, ontheffing

---

Beknopte inhoud: Er is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar het (mogelijk) voorkomen van beschermde planten en dieren op een terrein in het dorp Mariënheem. In de gegeven omstandigheden komen in het plangebied algemeen beschermde diersoorten voor. In de gegeven situatie is geen ontheffingsaanvraag nodig in het kader van de Flora- en faunawet.

Inhoudsopgave	pagina
1. INLEIDING	3
1.1 Aanleiding van het onderzoek	3
1.2 Ruimtelijke plannen en natuurwetgeving	3
2. ONDERZOEK	7
2.1 Ligging van het plangebied	7
2.2 Bronnenonderzoek	7
2.3 Gebiedsbeschrijving	7
2.4 Beschermden soorten	9
3. EFFECTBESCHRIJVING	13
3.1 De ruimtelijke ingreep	13
3.2 Te verwachten effecten op beschermde soorten	13
3.2.1 Zoogdieren	13
3.2.2 Broedvogels	14
4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	15
4.1 Conclusies	15
4.2 Aanbevelingen	15

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Aan de noordoostzijde van de kern Mariënheem in de gemeente Raalte is de bouw van een woonwijk voorzien. Het plangebied betreft een agrarisch gebied tussen de Hellendoornseweg en de Ten Haveweg. Gemeente Raalte heeft BRO gevraagd om een verkennend flora- en faunaonderzoek uit te voeren. Het doel van een dergelijke quick-scan is inzicht te krijgen in mogelijke beschermde natuurwaarden in het plangebied. Voorliggend rapport doet verslag van dit onderzoek.

1.2 Ruimtelijke plannen en natuurwetgeving

Beleid

De bescherming van de natuur is in Europees verband vastgelegd in de Vogelrichtlijn (VR) en de Habitatrichtlijn (HR). Beide richtlijnen dragen zorg voor zowel gebiedsbescherming als soortenbescherming. Nederland heeft de richtlijnen geïmplementeerd in respectievelijk de **Natuurbeschermingswet** van 1968, 1998 en 2005 (gebiedsbescherming) en de **Flora- en faunawet** (soortenbescherming). De gebiedsbescherming heeft betrekking op de Vogelrichtlijngebieden die Nederland heeft vastgesteld, de Habitatrichtlijngebieden die Nederland bij de Europese Commissie heeft aangemeld en de beschermde natuurmonumenten. Ruimtelijke ingrepen die in deze gebieden plaatsvinden dan wel in de nabijheid van beschermde natuurgebieden, moeten worden getoetst op hun effecten op deze gebieden.

De soortenbescherming heeft betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, op een aantal vissen, libellen en vlinders, op enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten (uit de groepen kevers, mieren, schelp- en schaaldieren) en op een honderdtal vaatplanten. Welke soorten planten en dieren wettelijke bescherming genieten, is vastgelegd in een aantal bij de Flora- en faunawet behorende besluiten en regelingen.

Beschermingsniveaus

Sinds 22 februari 2005 is een nieuwe AMvB in werking getreden die voorziet in een wijziging van het 'Besluit beschermde dier- en plantensoorten'. Deze AMvB, betekent dat het ontheffingsregime is aangepast.

Met de inwerkingtreding van dit besluit zal sprake zijn van een drietal categorieën beschermingsniveaus:

- **niveau 1:** een algemene vrijstelling van in Nederland algemeen voorkomende soorten. Voor deze soorten is bij projecten in de categorie ruimtelijke inrichting en ontwikkeling geen ontheffing van de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet meer nodig;
- **niveau 2:** een algemene vrijstelling met gedragscode voor een aantal beschermde soorten genoemd in tabel 2 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, zoals b.v. Eekhoorn, Steenmarter en alle in het wild voorkomende vogelsoorten. In een op te stellen gedragscode¹ moet worden aangegeven hoe bij nieuwe plannen en projecten omgegaan dient te worden met beschermde soorten. Onder deze voorwaarden, vooraf goedgekeurd door de minister van LNV, kan gebruik worden gemaakt van deze vrijstelling;
- **niveau 3:** streng beschermde soorten. Dit zijn de soorten genoemd in bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en alle soorten die zijn opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Voor deze soorten kan geen algemene vrijstelling worden gegeven en is voor ruimtelijke ontwikkelingen en inrichting een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan drie criteria: 1) er is sprake van dwingende redenen van openbaar belang, 2) er zijn geen alternatieven voorhanden en 3) de ruimtelijke ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor een ontheffingsaanvraag moet aan alle drie de criteria worden voldaan.

Met betrekking tot beschermingsniveau 2 geldt het volgende: Op dit moment bestaat er nog geen, door het ministerie van LNV goedgekeurde, gedragscode voor een werkwijze bij 'ruimtelijke ontwikkelingen'. Hierdoor kan nog geen gebruik gemaakt worden van de mogelijke vrijstelling voor dier- en plantensoorten welke vallen onder beschermingsniveau 2. Dit houdt in dat op dit moment (tot op het moment dat de hiervoor benoemde gedragscode door de sector is opgesteld en goedgekeurd door het ministerie van LNV) nog altijd ontheffing moet worden aangevraagd voor:

- planten en dieren welke zijn opgenomen in tabel 2. Hiervoor moet de zogenaamde 'lichte toets' worden gehanteerd. Dit houdt in dat de ruimtelijke ingreep geen afbreuk mag doen aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- alle in Nederland voorkomende broedvogels. Hiervoor moet de zogenoemde "uitgebreide" toets worden gehanteerd, zoals hierboven beschreven bij beschermingsniveau 3.

---

¹ De gedragscode moet door de sector of ondernemer zelf opgesteld worden.

Zorgplicht

Artikel 2 van de Flora- en faunawet schrijft voor dat iedereen de algemene zorgplicht voor de in wild levende planten en dieren in acht moet nemen. Dit houdt in dat handelingen die niet noodzakelijk verband houden met het beoogde doel, maar nadelig zijn voor de flora en fauna achterwege moeten blijven.

Rode lijsten

In het kader van een mogelijke ontheffingsaanvraag dient bij de vaststelling van de "gunstige staat van instandhouding" van een soort gelet te worden op de landelijke en regionale verspreidingsgegevens van een betreffende soort. Het op 5 november 2004 gepubliceerde Besluit Rode lijsten flora en fauna is hiervoor een geschikt instrument. Rode lijsten hebben echter geen juridische status. Rode lijsten geven een overzicht van soorten die uit een bepaald gebied zijn verdwenen en soorten die in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. De Conventie van Bern vereist dat landen Rode lijsten uitbrengen. Op de Rode lijsten staan alleen soorten die zich in Nederland voortplanten, dus geen trekvisen (zoals zalm en paling) en overwinterende vogels. Er worden steeds acht categorieën onderscheiden:

1. uitgestorven op wereldschaal;
2. in het wild uitgestorven op wereldschaal;
3. verdwenen uit Nederland;
4. in het wild verdwenen uit Nederland;
5. ernstig bedreigd;
6. bedreigd;
7. kwetsbaar;
8. gevoelig.

De mate van zeldzaamheid van een beschermde soort zal dus bepalen of een ruimtelijke ontwikkeling de "gunstige staat" van een soort zal beïnvloeden. Indien dit het geval is, dan dienen compenserende en mitigerende maatregelen genomen te worden voordat de ruimtelijke ontwikkelingen in gang worden gezet. Bij het toetsen van de effecten van ruimtelijke ontwikkelingen op beschermde soorten uit de beschermingsniveaus 2 en 3, zal derhalve mede de status op de Rode lijst van die soort meegenomen worden.

Boswet

De Boswet stelt dat opgaande bossen buiten de bebouwde kom gecompenseerd dienen te worden, indien deze moeten wijken voor ruimtelijke ontwikkelingen. De Boswet stelt daarbij een aantal randvoorwaarden. Opgaande beplanting dient gecompenseerd te worden wanneer deze bestaat uit:

- wegbeplantingen en eenrijige beplantingen op of langs landbouwgronden, beide niet bestaan uit populieren of wilgen. Knotwilgen of andere boomsoorten dienen wel gecompenseerd te worden;

- rij beplanting, gerekend over totaal aantal rijen, meer dan 20 bomen omvatten;
- houtopstanden, welke een zelfstandige eenheid vormen met een oppervlakte van meer dan 10 are (= 1000 m²).

Houtopstanden bestaande uit Italiaanse populier, Linde, Paardekastanje of Treurwilg hoeven niet gecompenseerd te worden.

2. ONDERZOEK

2.1 Ligging van het plangebied

Het plangebied ligt in ten noordoosten van de kern Mariënheem in de gemeente Raalte (provincie Overijssel). Het gebied grenst in het zuiden aan de Hellendoornseweg en het westen aan de Ten Haveweg. De noordgrens wordt gevormd door de perceelsafscheiding van het perceel Ten Haveweg 2; de oostgrens loopt over een lijn van de genoemde perceelsafscheiding tot een voormalige kuilvoeropslag aan de Hellendoornseweg. De Amersfoortcoördinaten van het midden van het onderzoeksgebied zijn 218,9-489,0².

2.2 Bronnenonderzoek

Natuurloket geeft informatie over de verspreiding van soortgroepen per km² en of daarbij wettelijk beschermde soorten en/of soorten van de Rode lijst voorkomen. Daarnaast kan de begrenzing van de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden bekeken worden. Het plangebied ligt niet in of nabij Habitat- of Vogelrichtlijngebieden. In het streekplan van de provincie Overijssel valt het plangebied buiten de Provinciale Ecologische hoofdstructuur. Bij het ruimtelijk plan hoeft derhalve geen rekening gehouden te worden met gebiedsbescherming.

Ten aanzien van de soortenbescherming vormen de globale verspreidingsgegevens van Natuurloket alleen een indicatie, omdat de gegevens verstrekt worden op km²-schaal. Bovendien ligt het plangebied slechts voor een zeer klein deel in elk van de km-vakken. De onderzoekslocatie ligt op de grens de km-vakken 218-488, 218-489, 219-488 en 419-489. Uit de opgave van Natuurloket blijkt dat alle km-vakken alleen vaatplanten goed zijn onderzocht. Libellen zijn matig onderzocht. Broedvogels zijn in km-vak 219-488 goed onderzocht. Overige relevante soortgroepen zijn niet tot slecht onderzocht.

2.3 Gebiedsbeschrijving

Op dinsdag 22 augustus 2006 is het plangebied bezocht. Het doel van dit verkennende terreinbezoek was een beeld te krijgen van de gebiedskenmerken zoals grondgebruik en ecotopen, mogelijke sporen van dieren en de ecologische samenhang met de omgeving te onderzoeken.

---

² De getallen staan voor de x- respectievelijk y-coördinaat van de linker benedenhoek van het km-vak.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (rood omlijnd aangegeven)

Foto 1: Overzicht van het plangebied

Foto 2: Beeld van de Hellendoornseweg

Foto 3: Greppel ten oosten van Ten Haveweg

Foto 4: Dichtgegroeide sloot aan noordoostzijde

Het verkennende terreinbezoek had tevens tot doel na te gaan of aanvullend veldonderzoek noodzakelijk is in de daarvoor geldende inventarisatieperioden.

Het plangebied bestaat in het geheel uit grasland. In de grasvegetatie groeien slechts enkele kruidachtige soorten als Ridderzuring, Vogelmuur, Paardenbloem en Smalle weegbree. In het lager gelegen noordoostelijke deel van het gebied loopt een sloot in zuidelijke richting. Deze loopt niet geheel door tot de Hellendoornseweg. De sloot is grotendeels vol gegroeid met Mannagras; aan de oevers groeit bovendien Grote kattenstaart, Zilverschoon en Heermoes.

De Hellendoornseweg en Ten Haveweg zijn voorzien van laanbeplanting van respectievelijk Beuk en Zomereik. Langs beide wegen lopen greppels. De berm- en greppelbegroeiing bestaat uit soorten als Vlasbekje, Sint-Janskruid, Paardenbloem, Klein Streepzaad, Grote brandnetel, Braam en verschillende grassoorten. In de hoek van de Hellendoornseweg en Ten Haveweg staat een woning met bijgebouwen; dit perceel valt buiten het plangebied.

2.4 Beschermde soorten

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen in het plangebied. Volgens de opgaven van natuurloket komt in het zuidwestelijke km-vak 1 algemeen beschermde soort voor en in het zuidoostelijke km-vak 1 algemeen beschermde en 1 strenger beschermde soort. Op voorhand is niet te zeggen om welke soorten het hier gaat. De kans dat een van de gemelde beschermde plantensoorten in het plangebied voorkomt, is erg klein. Het intensief beheerde grasland biedt geen geschikte groeiplaats voor beschermde plantensoorten; ook de bermen zijn hiervoor minder geschikt. De kans is daarnaast zeer klein dat eventueel beschermde plantensoorten in de bermen over het hoofd zijn gezien tijdens het veldbezoek.

Conclusie: Bij het ruimtelijk plan hoeft geen rekening gehouden te worden met beschermde vaatplanten.

Zoogdieren

In het plangebied zijn tijdens het veldbezoek geen zoogdieren of zoogdiersporen waargenomen. In het open agrarische gebied zijn een aantal algemeen beschermde grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten, namelijk Egel, Mol, Huispitsmuis, Veldmuis en Haas. Voor deze soorten geldt een vrijstelling ex art. 75 van de Flora en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen. Strenger beschermde grondgebonden zoogdieren zijn op basis van habitatvoorkeur en verspreidingsgegevens niet in het plangebied te verwachten.

Tabel 1: Overzicht van wettelijk beschermde zoogdiersoorten die te verwachten zijn in het plangebied. Voor uitleg beschermingsniveaus: zie paragraaf 1.2

Soortnaam	Functie plangebied	Beschermingsniveau		
		1	2	3
Egel	Waarschijnlijk leefgebied	x		
Haas	Waarschijnlijk leefgebied	x		
Huisspitsmuis	Waarschijnlijk leefgebied	x		
Mol	Waarschijnlijk leefgebied	x		
Veldmuis	Waarschijnlijk leefgebied	x		

Natuurloket maakt melding van 2 streng beschermde habitatrictlijnsoorten in aangrenzende km-vakken. De betreffende km-vakken zijn echter slecht onderzocht. Het gaat hierbij naar alle waarschijnlijkheid om 2 vleermuissoorten. De twee meest algemeen voorkomende vleermuissoorten in en rond bebouwde gebieden zijn Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Deze soorten verkiezen gebouwen voor hun verblijfplaatsen en kolonies. Andere vleermuissoorten gebruiken hiervoor holle bomen. In het plangebied zelf staan geen geschikte gebouwen. Holle bomen zijn aangetroffen in de laanbeplanting van de Hellendoornseweg. De laanbeplanting kan bovendien dienen als vaste vliegroute van vleermuizen.

Conclusie: Bij het ruimtelijk plan dient rekening gehouden te worden met beschermde vleermuissoorten.

Vogels

In het gebied zijn een aantal vogelsoorten als broedvogel te verwachten. Het gaat hierbij om soorten die in de laanbeplanting nestelen, en om minder kritische weidevogelsoorten. Watervogels zijn niet in het gebied te verwachten vanwege de totale afwezigheid van oppervlaktewater.

Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten zijn wettelijk beschermd. Omdat voor vogels nog geen gedragscode bij ruimtelijke ontwikkelingen voorhanden is, vallen alle vogelsoorten onder beschermingsniveau 3.

Conclusie: bij het ruimtelijk plan dient rekening gehouden te worden met broedvogels.

Amfibieën, reptielen en vissen

In de sloot in het plangebied is een kikkersoort waargenomen; vermoedelijk gaat het om een exemplaar van Middelste groene kikker. Andere algemeen beschermde amfibiesoorten die in en rond de sloot te verwachten zijn, zijn Bruine kikker en Gewone pad, en mogelijk Kleine watersalamander. De aangetroffen sloot en het omliggende grasland vormen geen geschikt leefgebied voor strenger beschermde amfibieën. Deze zijn niet in het plangebied te verwachten. Ditzelfde geldt ook voor de beschermde reptielen en vissen.

Conclusie: bij het ruimtelijk plan hoeft geen rekening gehouden te worden met beschermde soorten amfibieën, reptielen of vissen.

Overige diersoorten

Beschermde dagvlinders en libellen zijn niet waargenomen in het onderzoeksgebied. Van overige ongewervelde soortgroepen zijn geen waarnemingsgegevens bekend. De kans dat beschermde ongewervelden voorkomen in het plangebied is erg klein, gezien het ontbreken van geschikt leefgebied.

Conclusie: bij het ruimtelijk plan hoeft geen rekening gehouden te worden met beschermde ongewervelde diersoorten.

3. EFFECTBESCHRIJVING

3.1 De ruimtelijke ingreep

De functiewijziging van bos naar woongebied gaat gepaard met diverse handelingen en werkzaamheden. Het gebied zal ingericht worden voor circa 50 woningen. Rondom de te bouwen woningen zullen verhardingen en tuinen worden aangelegd. Hierdoor zal een deel van het plangebied ongeschikt worden voor planten en dieren. De verwachting is dat de functiewijziging naar woongebied gepaard gaat met de volgende werkzaamheden:

- het verwijderen van vegetatie;
- het bouwrijp maken van het plangebied door vergraven en mogelijk verwijderen van de toplaag, aanbrengen van zand en egaliseren van de nieuwe bouwlaag;
- het aanleggen van verhardingen;
- het graven van geulen voor de aanleg van leidingen;
- het bouwen van de woningen.

3.2 Te verwachten effecten op beschermde soorten

3.2.1 Zoogdieren

Verstoring en vernietiging van nesten en verstoring van rust- en verblijfplaatsen van algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren door de uit te voeren werkzaamheden is mogelijk. Op populatieniveau is weinig invloed van de functiewijziging en de daarmee gepaard gaande werkzaamheden te verwachten, omdat in de directe omgeving geschikt leefgebied aanwezig is. Voor de in tabel 1 genoemde algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren geldt een algemene vrijstelling ex art. 75 van de Flora- en faunawet. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht (zie paragraaf 3.3).

De kans is groot dat de laanbeplanting aan de Hellendoornseweg en Ten Haveweg dienst doet als vaste vliegroute voor vleermuizen. Daarnaast vormen holle bomen aan de Hellendoornseweg geschikte verblijfplaatsen voor verschillende vleermuissoorten. Het ruimtelijk plan voorziet in het behoud van de bestaande laanbeplanting. In dat geval is geen ontheffing of aanvullend onderzoek voor vleermuizen nodig.

3.2.2 Broedvogels

Bij het woningbouwplan zijn mogelijk een aantal broedvogelsoorten betrokken. Omdat op dit moment nog geen, door het ministerie van LNV goedgekeurde, gedragscode voor werkzaamheden aan 'ruimtelijke ontwikkelingen' bestaat, zal een eventuele ontheffingsaanvraag met betrekking tot vogels beoordeeld worden volgens de "uitgebreide" toets (zie toelichting in paragraaf 1.2). Een beoordeling van een ontheffingsaanvraag met betrekking tot vogels zal voor het onderhavige project negatief worden beoordeeld omdat niet aantoonbaar wordt voldaan aan de 3 beschreven toetsingscriteria (zie voor toetsingscriteria paragraaf 1.2). **Als gevolg hiervan kunnen de voorgenomen plannen alleen doorgang vinden indien deze op een zodanige wijze worden uitgevoerd dat geen overtredingen van de Flora- en faunawet plaatsvindt met betrekking tot vogels.** Om aan deze eis te voldoen zullen ten minste de volgende maatregelen in acht moeten worden genomen:

- alle werkzaamheden die broedende vogels binnen het plangebied op enigerlei wijze kunnen verstoren, dienen buiten het broedseizoen (maart – augustus) uitgevoerd te worden;
- om het broeden van vogels in het plangebied te voorkomen tijdens de bouwwerkzaamheden, dienen de mogelijke broedplaatsen van de verschillende aanwezige vogelsoorten voor aanvang van het broedseizoen (begin maart) als zodanig ongeschikt gemaakt te worden. Daarnaast zal het plangebied tot aanvang van de bouwwerkzaamheden geregeld gecontroleerd moeten worden op broedende vogels en moet het broeden voorkomen worden.

Ter voorkoming van overtreding van de Flora en faunawet met betrekking tot vogels dienen ten minste bovengenoemde voorwaarden in acht genomen te worden. Daarnaast mag aangenomen worden dat alle in het plangebied voorkomende vogelsoorten voldoende mobiel zijn om, buiten het broedseizoen, bij 'dreigende verstoring' zich te verplaatsen naar beschikbaar geschikt habitat in de directe omgeving. Om deze reden zal bij werkzaamheden buiten het broedseizoen geen overtreding van de verbodsartikelen 8 tot en met 12 van de Flora en faunawet met betrekking tot vogels plaatsvinden en is een ontheffing niet noodzakelijk.

4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

4.1 Conclusies

- Het plangebied is leefgebied voor algemeen voorkomende soorten waarvoor een vrijstelling ex art. 75 van de Flora- en faunawet geldt.
- De laanbeplanting rondom het plangebied vormt naar verwachting een vaste vliegroute voor vleermuizen; de holle bomen kunnen gebruikt worden als verblijfplaats. Indien deze bomen verdwijnen dient aanvullend vleermuizenonderzoek plaats te vinden.
- Het plangebied is leefgebied voor algemeen in Nederland voorkomende vogelsoorten. Wanneer bij de uitvoering van het plan rekening gehouden wordt met broedende vogels, zijn geen effecten op beschermde soorten te verwachten en is geen ontheffing nodig.

Door Ecogroen Advies is een vleermuizenonderzoek uitgevoerd. Hieruit kan geconcludeerd worden dat in de bomen langs de Hellendoornseweg geen holten aanwezig zijn die kunnen dienen als verblijfplaats van vleermuizen. Wel worden de bomen gebruikt als vliegroutes voor enkele vleermuizen. Het is dan ook aan te bevelen de aanwezige bomen te vervangen door nieuwe bomen.

4.2 Aanbevelingen

Met name de noordoostzijde van het plangebied vormt een vochtig gebied met aanwezig oppervlaktewater in de vorm van een sloot. Hierin komen algemeen beschermde amfibieën voor. In het kader van de zorgplicht is het aan te bevelen om werkzaamheden aan de waterbiotoop van amfibieën uit te voeren buiten de voortplantingsperiode. Dit is de meest kwetsbare periode in de levenscyclus en loopt van maart tot juni.

In het ruimtelijk plan is het goed mogelijk om een waterbiotoop voor amfibieën te integreren met de noodzakelijke waterberging. Indien vijvers, poelen of sloten aangelegd worden, dient daarvoor op een aantal punten gelet te worden. Voor de aanleg wordt een flauwe oever met een helling van 1:3 tot 1:5 aanbevolen; dit komt zowel de vegetatie als de aanwezigheid van amfibieën ten goede. Een ecologisch beheer van deze oeverzone bestaat uit beperking van de maaibeurten en het afvoeren van het maaisel. Hierdoor kan zich een bloemrijke vegetatie ontwikkelen.

Notitie

'Vleermuizenonderzoek Hellendoornseweg, Mariënheem'

Auteur: ing. J.G. Lindenholz

Project: 07340

Datum: 19 oktober 2007

Status: concept

ecogroen advies bv

Postbus 625, 8000 AP Zwolle

t:038 423 64 64

f:038 423 64 65

info@ecogroen.nl

www.ecogroen.nl

1 Aanleiding en doelstelling

Ten behoeve van het kappen van bomen aan de Hellendoornseweg te Mariënheem (gemeente Raalte), is in opdracht van de gemeente Raalte (contactpersoon dhr. H. Rodijk) vleermuizenonderzoek uitgevoerd.

Het onderzoek is uitgevoerd om inzichtelijk te krijgen in hoeverre de aanwezige bomen fungeren als (mogelijke) verblijfplaatsen van vleermuizen en/of functioneren als eventuele vliegroute of foerageergebied. De achterliggende vraag daarbij is in hoeverre de eventuele aanwezigheid van vleermuizen consequenties hebben voor de beoogde kap van de bomen.

2 Achtergrond

Het is belangrijk om voorafgaand aan het kappen van bomen duidelijkheid te verkrijgen over het al of niet voorkomen van vleermuizen. Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn strikt beschermd in de Europese Habitatrictlijn Bijlage IV en in de Nederlandse Flora- en faunawet tabel 3. In de praktijk houdt deze beschermingsstatus in dat verblijfplaatsen van vleermuizen niet verstoord of vernietigd mogen worden. In het geval van onvermijdelijke schade dient ontheffing aangevraagd te worden bij Dienst Regelingen, waarbij eisen gesteld kunnen worden aan de uitvoering van de kap-, sloop- en renovatieplannen.

3 Werkwijze

Het vleermuizenonderzoek heeft plaatsgevonden tijdens twee veldbezoeken: een verkennend dagbezoek op 5 oktober 2007 en een avondbezoek op 12 oktober 2007. Het dagbezoek is uitgevoerd door één persoon en het avondbezoek door twee personen. Beide onderzoeken hebben plaatsgevonden onder gunstige omstandigheden (droog, weinig wind en een temperatuur hoger dan 10 °C).

Tijdens het verkennende dagbezoek is gericht gezocht naar geschikte holten die mogelijk in gebruik zijn als verblijfplaats van vleermuizen.

Tijdens het avondbezoek is met behulp van een 'batdetector' vanaf de schemering gepost bij eventuele potentiële vleermuisverblijven om mogelijk uitvliegende vleermuizen vast te stellen. Daarnaast zijn eventueel aanwezige vliegroutes en foerageergebieden vastgesteld.

4 Resultaten

Vaste verblijfplaatsen

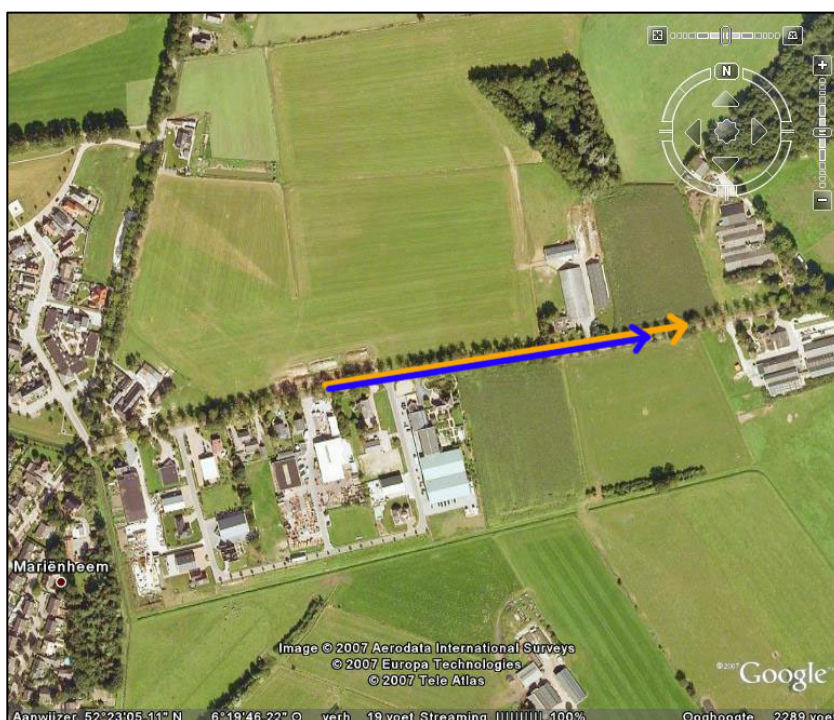
Tijdens het dagbezoek zijn geen bomen met geschikte holten, gaten en/of spleten aangetroffen die potentiële vaste verblijfplaatsen van vleermuizen

herbergen. Dit wordt bevestigd door het avondbezoek, aangezien geen uitvliegwaarneming van vleermuizen zijn gedaan. Verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen zijn daarom niet in het plangebied te verwachten.

Vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gebruik kunnen maken van steeds dezelfde structuren om zich tussen hun verblijfplaatsen en foerageergebieden te verplaatsen. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag zijn dergelijke lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen en singels) beschermd, indien zij van wezenlijk belang zijn voor het functioneren en voortbestaan van populaties en wanneer alternatieve routes ontbreken.

In het onderzoeksgebied zijn belangrijke vliegroutes vastgesteld. Laatvlieger (2 exemplaren) en Gewone dwergvleermuis (4 exemplaren) vlogen via de bomenlaan van west naar oost (zie figuur 1). De bomen worden gebruikt als vliegroute naar en van foerageergebieden. Gezien het moment van inventariseren – laat in het vleermuizenzeizoen – wordt verwacht dat in de zomerperiode grotere aantallen vleermuizen gebruik maken van de vliegroute.

Figuur 1: Vliegroutes van Gewone dwergvleermuis (blauw) en Laatvlieger (oranje) (bron kaartondergrond: Google Earth).

Foerageergebieden

Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

In het plangebied zelf zijn geen foeragerende vleermuizen waargenomen. Net buiten het plangebied is één foeragerende Laatvlieger waargenomen boven een weiland.

5 Conclusie

In de bomen langs de Hellendoornseweg zijn geen holten aanwezig die kunnen dienen als verblijfplaats van vleermuizen.

Wel worden de bomen door Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger gebruikt

als vliegroute naar en van foerageergebied. Als gevolg van het kappen van de bomen verdwijnt deze migratieroute voor vleermuizen. Lijnvormige structuren die van belang zijn voor het functioneren en voortbestaan van populaties zijn, indien er geen alternatieven in de nabijheid zijn, beschermd onder artikel 11 van de Flora- en faunawet. Als verlies van foerageergebieden en routes leidt tot schade aan of het verdwijnen van voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen, dan zijn dergelijke handelingen ontheffingsplichtig.

Om zowel schade aan de strikt te beschermen vleermuizen en het aanvragen van een ontheffing te voorkomen, is het aan te bevelen de aanwezige bomen te vervangen voor nieuwe bomen. Hierbij is het van belang rekening te houden met enkele voorwaarden:

- Vervang de te kappen bomen voor nieuwe bomen (voor vleermuizen gaat de voorkeur uit naar Eik of Beuk) met een minimale hoogte van 1,5 à 2 meter. Deze hoogte is minimaal nodig voor het functioneren van laanbomen als vliegroute voor vleermuizen. Voor een meer 'aansprekend straatbeeld' zijn bomen met een hoogte van 4 à 5 meter aan te raden;
- Fasering in de tijd; wacht met het kappen van de bomen tot ca. eind oktober, de vleermuizen zijn dan grotendeels in winterslaap en maken zodoende (tot ca. half maart) geen/ nauwelijks gebruik van de bomen langs de Hellendoornseweg. Hierbij is het wel van belang de nieuw aan te planten bomen voor ca. 15 maart 2008 aangeplant te hebben. Zo blijft schade aan het verlies van migratiemogelijkheden voor vleermuizen minimaal.